

УДК 725.84,85

Кідиба І. І.

*ст. групи АБС-63 кафедри теорії архітектури
Київського національного університету будівництва і архітектури
ivakid17@gmail.com*

ORCID0000-0002-8413-2347

Кравченко І. Л.

*к .арх., доцент кафедри теорії архітектури
Київського національного університету будівництва і архітектури
krav4ira73@gmail.com*

ORCID 0000-0002-3972-5215

АРХІТЕКТУРНО- ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКИХ СПОРТИВНИХ ШКІЛ ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ

Анотація: в статті розглянуто загальну модель архітектурно-планувальної організації дитячо-юнацьких спортивних шкіл ігрових видів спорту на основі аналізу наукових досліджень зарубіжних та вітчизняних авторів. Визначено основні фактори, що впливають на архітектуру та планування спортивних шкіл.

Ключові слова: дитячо-юнацькі спортивні школи, архітектурно-планувальна організація, спортивні заклади, ігрові види спорту.

Постановка проблеми. Спорт в житті людей відіграє провідну роль. Вітчизняний і світовий досвід показує, що засоби фізичної культури і спорту мають здатність в комплексі вирішувати проблеми підвищення рівня здоров'я населення та формування здорового способу життя, а також морально-психологічного стану в колективах і в суспільстві в цілому. Важливе місце в системі фізичної культури і спорту та в сучасній системі освіти нашої країни займають спортивні школи, які значно впливають на фізичне та моральне здоров'я молоді.

ДЮСШ -це виховний позашкільний заклад, який займається підготовкою спортивного резерву для клубів і збірних команд, а також здійснює соціальне та фізичне виховання дітей і підлітків [3]. Вирішальне значення для досягнення успіху в роботі спортивної школи та хороших відносин, які складаються між всіма учасниками навчально-тренувального процесу має атмосфера перебування тренерів та дітей, середовище та архітектура будівлі, а, зокрема, планування.

Система дитячо-юнацьких спортивних шкіл сьогодні в Україні є недосконалою як в навчально-організаційному, так і в архітектурно-планувальному плані. Задля розвитку спорту, досягнення кращих результатів, загального оздоровлення молоді, більшої зацікавленості дітей у відвідуванні

таких шкіл та комфортності там перебування, важливим є аналіз їх структури, та систематизація основних видів будівель спортивних дитячих шкіл (таблиця 1).

Архітектурно-планувальна організація дитячо-юнацьких спортивних шкіл ігрових видів спорту залежить від багатьох факторів.

Одним з провідних факторів є вид чи види спорту, по яких спеціалізується спортивна школа, адже саме від виду спорту залежить конструкція споруд та спорядження, які в свою чергу впливають на планування. Відповідно до виду спорту будівля спортивної школи може містити в собі криті, відкриті або ж ті і інші споруди.

До відкритих належать спеціалізовані поля, майданчики та універсальні майданчики. Це можуть бути відкриті площинні поля для різноманітних ігрових видів спорту, таких як: волейбол, баскетбол, регбі, гандбол, майданчики для городків, пінг-понгу, тенісні корти і т.д. Також льодові ацени для тренувань хокею та кьорлінгу.

Криті споруди можуть розміщуватися в окремих будівлях, прибудовуватися або ж вбудовуватися до існуючих будівель громадського призначення. Та не всі криті споруди можуть бути вбудованими, прибудованими або розміщуватися, наприклад, на першому поверсі житлових будинків чи комплексів. Адже згідно нормам вбудовано-прибудовані та прибудовані приміщення до житлових будинків можуть використовуватися для розміщення лише таких видів спортивних і фізкультурно-спортивних закладів, які відповідають вимогам рівня шуму в житлових будівлях. [1] Тому доцільним є використання перших поверхів житлових комплексів для таких видів ігрового спорту як шахи, шашки, дартс, доміно, спортивний боулінг та більярд.

На думку доктора архітектури, професора Куцевича В.В. у підвальних поверхах рекомендоване розташування таких приміщень як: спортивні зали, приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять, більярдних, кімнат для гри в настільний теніс, книгосховищ, кегельбанів, тощо. Таке рішення знайшло своє впровадження у серії проектів громадських будівель для просідаючих ґрунтів, розроблених у КиївЗНДІЕП [4].

Іншим фактором, що впливає на архітектурно-планувальне рішення спортивних шкіл є їх конструкції, за допомогою яких можливим є застосування як відкритих так і закритих спортивних споруд та різних їх комбінацій. Саме комбіновані спортивні дитячі школи можуть бути модульними та можуть трансформуватися. Так за допомогою збірно-розбірних, переставних і розсувних перегородок, технічних пристроїв та обладнань спортивне поле влітку може трансформуватися до критого спортивного залу взимку, або ж при несприятливих погодних умовах.

До приміщень, що змінюються та легко трансформуються без складних технічних пристроїв і обладнання, належать: вестибюлі, фойє, вітальні, зальні простори з плоскою підлогою, кімнати для гуртків, адміністративні приміщення, невеликі спортивні зали, складські приміщення. До приміщень, що змінюються, з технічними пристроями і обладнанням належать: видовищні, театральні, концертні і багатофункціональні зали, великі спортивні зали і басейни, великі демонстраційні і виставкові зали, окремі приміщення для гуртків і навчання.[4]

Якщо говорити про модульність дитячо-юнацьких спортивних шкіл, то варто розглянути типові проекти спортивних споруд часів ССРСР. Задля масового будівництва по типовим проектам архітектор В. Машинський розробив блоки основних та допоміжних приміщень спортивних центрів, які можуть складатися та комбінуватися залежно від масштабів будівництва - в межах житлового району, районів та малих, середніх і великих міст (рис.1).

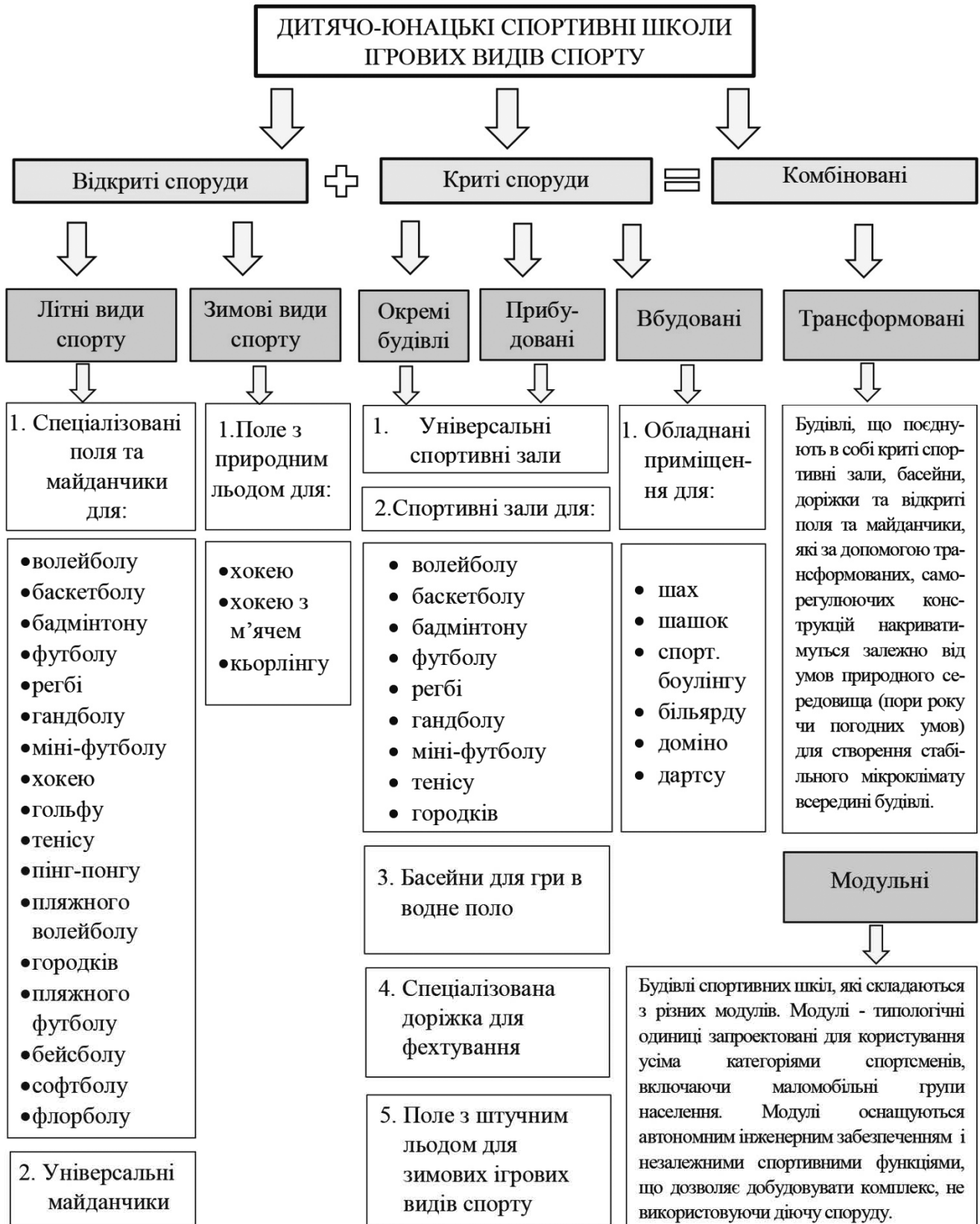
Ще одним вже більш сучасним прикладом модульного проектування спортивних закладів є розробка фізкультурно-оздоровчого комплексу Центральним інститутом типового проектування ім. Я.В.Косицького. У проекті ФОК «Тетріс» запроєктовано як ядро, яке можна нарощувати додатковими модулями. Модулі, як типологічні одиниці запроєктовано для використання всіма категоріями учнів та тренерів включаючи маломобільних. Вибір комбінації залежить від розташування поблизу існуючих спортивних споруд і економічної складової експлуатації. Модулі оснащені автономним інженерним забезпеченням з енергозберігаючими технологіями і незалежними спортивними функціями, що дозволяє добудовувати комплекс, не використовуючи діючі вже побудовані споруди [2].

Важливим фактором, що сприяє архітектурній організації спортивних шкіл є їхнє місце розташування, а саме ландшафтне природне середовище. Адже очевидно, що архітектура спортивних до того ж дитячих шкіл повинна відповідати парковому середовищу – бути легкою, пропорційною масштабу зелені, добре вписуватися в ландшафт. Головною задачею фізичної культури є відновлення і розвиток життєвих сил людини, а ця задача може бути реалізована лише на відкритих або ж трансформованих спорудах в умовах зв'язку людини, а в нашому випадку дитини з природою. Тому можна стверджувати, що найкраща спортивна архітектура – та, яка не створює перешкод між людиною та середовищем [10].

Висновок. Таким чином на формування архітектурно-планувальної організації дитячо-юнацьких спортивних шкіл впливає багато факторів. Основними є місце розташування та клімат, спеціалізація спортивної школи відповідно до видів спорту, масштабність та місткість, конструктивна складова та певні соціально-психологічні засади тощо. Отже, при гармонійному

опрацюванні вищезгаданих факторів під час проектування, архітектура дитячих спортивних шкіл має стати більш цікавою, збалансованою та функціональною.

Таблиця 1.

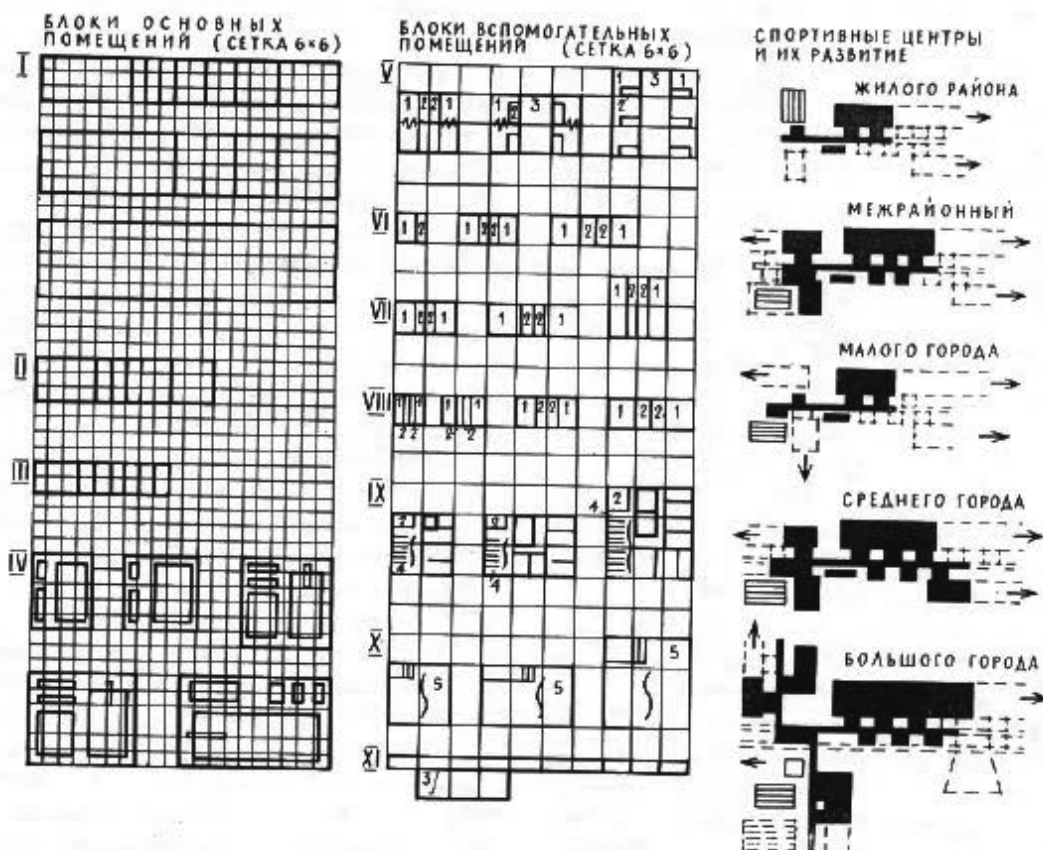
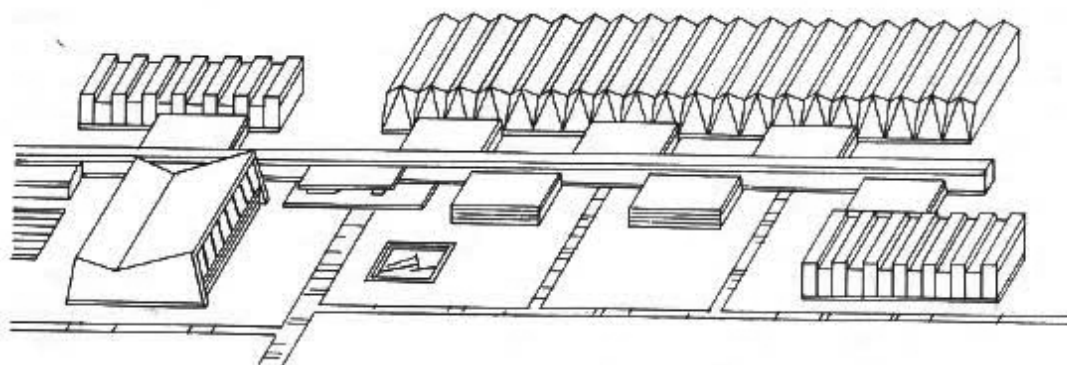

Рис.1. Розробки архітектора В. Машинського. Блоки основних та допоміжних приміщень спортивних центрів. (рис.1).

Література.

1. ДБН В.2.2-13-2003. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. / Держбуд України – Київ, 2003.
2. Шарапов С. Многофункциональный физкультурно-оздоровительный комплекс модульного типа/ Проектные и изыскательские работы в строительстве 2011, – Вып. 7 – С.-9-10.
3. Бобылев Г.П. Спортивная школа как воспитательная организация/ Московский педагогический государственный университет – Москва, 2006

4. Куцевич В. Гнучкість планувальних рішень громадських будівель і споруд / Український зональний науково-дослідний та проектний інститут цивільного будівництва. - 2010
5. Книга Е.Н. Факторы, влияющие на архитектуру учреждений дополнительного образования
6. Мещеряков Б.Г. Взгляды Л.С. Выготского на науку о детском развитии // Культурно-историческая психология. 2008. № 3. С. 103–112.
7. Современные образовательные программы для дошкольных учреждений / под ред. Т.И. Ерофеевой. – М.: Академия, 1999. – 344 с.
8. Шубенков М.В. Структурные закономерности архитектурного формообразования: учеб. пособие / Шубенков М.В. – М.: Архитектура-С, 2006. – 320 с.: ил.
9. Архитектурно-конструктивное проектирование общественных зданий: учебное пособие / В. Ф. Фомина. – Ульяновск: УлГТУ, 2007. – 97 с.
10. Машинский В., Перспективы развития массовых типов спортивных сооружений/Журнал Архитектура СССР/. - К., 1972. – 35-37 с.

Аннотация

Кравченко И. Л., к. арх., доцент; Кидыба И. И., ст. группы АЗС-63 кафедры теории архитектуры Киевского национального университета строительства и архитектуры. Архитектурно-планировочная организация детско-юношеских спортивных школ игровых видов спорта.

В статье рассмотрена общая модель архитектурно-планировочной организации детско-юношеских спортивных школ игровых видов спорта на основе анализа научных исследований зарубежных и отечественных авторов. Определены основные факторы, влияющие на архитектуру и планирование спортивных школ.

Ключевые слова: детско-юношеские спортивные школы, архитектурно-планировочная организация, спортивные учреждения, игровые виды спорта.

Abstract

Kravchenko I.L., architect, PhD, associated professor; Kidyba I.I., ABC-63 student of architectural theory department of Kyiv National University of Construction and Architecture. Architectural and planning organization of gaming sports schools for children and youth.

The article considers the general model of architectural and planning organization of children's and youth sports schools of game kinds on the basis of the ukrainian and foreign author's scientific research analysis. The main factors influencing the architecture and planning of sports schools are determined.

Keywords: sports schools for children and youth, architectural and planning organization, sports facilities, gaming sports.